

Psychologie		
	Dětská klinická psychologie	
	Klinická psychologie	
	Neklinická psychologie	
		Forenzní psychologie
		Pedagogická a školní psychologie
		Psychologie dítěte, rodiny a výchovy
		Psychologie dopravy
		Psychologie práce

Soudně znalecké posudky

	Zkoušení a diagnostika staveb		zamereni podle zákona č. 360/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů	autorizovanými inženýry a techniků činných ve výstavbě
Psychologie				
	Dětská klinická psychologie	- získání specializované způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání odpovídající danému odvětví		
	Klinická psychologie	- získání specializované způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání odpovídající danému odvětví		
Speciální				

Znalec – klinická psychologie

Nenáleží:

- zda posuzovaný má či nemá nějakou duševní poruchu
- zda byl v době spáchání trestného činu schopný ovládnout své jednání či nikoliv

Náleží

- věrohodnost
 - pouze obecná (obecné sklony ke lhavosti, patologické lhavosti či konfabulaci)
 - specifickou musí provést soud (protože pokud by ji prováděl psycholog, je to hodnocení DŮKAZU a to musí provádět soud)
- motivace
- osobnost
- sklony k násilnému jednání
- Intelekt
- vypracovávat vyjádření v rámci řízení o svéprávnosti, do jaké míry je člověk schopný jednat samostatně.

3 Tz 139/2000

- <http://kraken.slv.cz/3Tz139/2000>

Pochybnosti ovšem vzbuzují i samotné právní závěry odvolacího soudu. Z odůvodnění napadeného rozsudku není zřejmé, zda odvolací soud vycházel z toho, že v době činu nebyl obviněný schopen své jednání ovládat, tzn. že chyběl jeden z obligatorních znaků (vlastností) subjektu trestného činu (příčetnost) a obviněný tedy nebyl trestně odpovědný, anebo, zda odvolací soud dovodil, že z hlediska subjektivní stránky skutkové podstaty předmětného trestného činu chybí znaky nedbalostního zavinění (§ 5 tr. zák.). Z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu není patrné, jak se soud s těmito odlišnými otázkami vypořádal ani není blíže rozvedeno, jakými právními úvahami se v daném směru řídil. Napadený rozsudek zde postrádá náležitosti uvedené v ustanovení § 125 tr. ř. a je proto nepřezkoumatelný.

Co znalec dělá?

znalec je osobou odlišnou od svědka

znalecký posudek je zvláštním samostatným druhem důkazního prostředku, pro který jsou stanovena určitá pravidla

regulová činnost (znalci zapsaní v seznamu znalců a tlumočnicků, znalecké ústavy, znalci ad hoc)

znalec ad hoc je osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje určité skutečnosti osobám, které nemají potřebné odborné znalosti (kde chybí ustanovený obor) – z povahy věci však není úkolem znalce či znaleckého ústavu řešit právní otázky.

Specializace

- OČTŘ neoslovují kteréhokoliv znalce psychologa, ale přihlížejí k jeho zvláštní specializaci.
- dříve Školství a kultura - nejvíce psychologů bez specializace.
- Časté specializace
 - klinická psychologie
 - dětská psychologie či pedopsychologie
 - dopravní psychologie
 - forenzní psychologie
- Méně časté
 - psychologie krizí a mimořádných událostí nebo
 - psychologie ve sportovní činnosti
 - sexuální psychologii

Požadavky na znalce

- Znalecký zákon neuvádí, co přesně je myšleno pod pojmem zkušenosti.

a) je odborně způsobilá k výkonu znalecké činnosti v daném oboru, odvětví a specializaci

b) je bezúhonná

c) má odpovídající materiálně technické zázemí a přístrojové vybavení, které dává záruku řádného výkonu znalecké činnosti

d) je plně svéprávná

e) nebyla v posledních 3 letech před podáním žádosti o zápis sankcionována za některé přestupky

f) není na základě pravomocného rozhodnutí soudu v úpadku

g) má kontaktní adresu na území České republiky

h) po splnění shora uvedených podmínek složila bez výhrady do rukou ministra spravedlnosti slib

Za odborně způsobilou se považuje osoba, která:

a) získala **vysokoškolské vzdělání** odpovídajícího směru zaměřené na daný obor a dané odvětví **nejméně v magisterském studijním programu**, pokud je lze získat, jinak nejvyšší možné dosažitelné vzdělání zaměřené na daný obor a dané odvětví,*

b) získala **5 let aktivní odborné praxe** zaměřené na daný obor a dané odvětví,**

c) získala jiné **osvědčení o odborné způsobilosti** zaměřené na daný obor a dané odvětví, nebo **absolvovala specializační studium** zaměřené na daný obor a dané odvětví, pokud je to nezbytné k výkonu znalecké činnosti s odbornou péčí,***

d) získala **osvědčení o odborné způsobilosti vydané příslušnou komorou** zřízenou ze zákona, jde-li o znalecké odvětví v odbornostech, ve kterých o odbornost a etiku výkonu povolání dbá profesní komora zřízená zákonem, a****

e) úspěšně složila **vstupní zkoušku** znalce.

* vzděláním odpovídajícího směru se zásadně rozumí vysokoškolské magisterské vzdělání v oblasti obsahově související s předmětem znalecké činnosti. Neexistuje-li vysokoškolský studijní program zaměřený přímo na obor a odvětví, v němž žadatel žádá o zápis, postačí, pokud takový žadatel bude mít vzdělání v příbuzné oblasti, resp. vědecké disciplíně. Totéž obecně platí i pro obory a odvětví, v nichž vysokoškolský studijní program existuje (tj. i zde ve většině případů postačí absolvování materiálně příbuzného či blízkého oboru). V případě řemeslných oborů se zásadně vyžaduje absolvování nejvyššího možného dosažitelného vzdělání v této oblasti, např. VOŠ

** aktivní odbornou praxí zaměřenou na daný obor a dané odvětví se rozumí výkon odborných činností náležejících do daného oboru a daného odvětví po ukončení vysokoškolského studia, případně nejvyššího možného dosažitelného vzdělání, bezprostředně předcházející podání žádosti o zápis do seznamu znalců

*** / **** výčet oborů a odvětví, pro které je nutné doložit získání osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydané profesní komorou, nebo absolvovat specializační studium, je k dispozici **zde**

Struktura a obsah znaleckého posudku

Formální náležitosti

- nález – popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, a souhrn skutečností, k nimž znalec při úkonu přihlížel, mělo by být zcela zřejmé, na základě jakého konkrétního podkladu byla učiněna jednotlivá zjištění
- posudek – výčet otázek, na které má znalec odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky
- znalecká doložka – označení seznamu, oboru, číslo položky
- konkrétní účel znaleckého posudku
- údaje sloužící k identifikaci řízení (např. spisová značka)
- údaje sloužící k identifikaci znalce (např. jméno, identifikační číslo osoby)
- datum znaleckého posudku,
- podpis znalce a otisk pečeti
- doložka znalce, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku

Struktura a obsah znaleckého posudku

Obsahové náležitosti

- Nejsou určeny zákonem

Otázky položené zadavatelem (Chmelík, 2005)

- 1) Otázky musí **být srozumitelné a směřovat k meritu věci.**
- 2) Otázky **nesmí vybočovat** z technické (odborné) proveditelnosti, přijatelnosti a kompetence znalce.
- 3) Otázky **nesmí předjímat** právní hodnocení věci.
- 4) Při stanovení otázek a úkolů znalci je třeba **zvažovat míru jejich obecnosti a konkrétnosti.**
- 5) Otázky a úkoly **nesmí znalce nutit překračovat** jejich kompetence.
- 6) Znaleckým zkoumáním **nelze napravovat vadný postup** orgánů činného v trestním řízení.
- 7) Nelze úkolovat znalce k provedení takových úkonů, k jejichž provedení je příslušný pouze orgán činný v trestním řízení.
- 8) Ve složitých případech je třeba znění otázek a rozsahu znaleckého zkoumání předem konzultovat se znalcem.
- 9) Ke zpracování odborného vyjádření nebo znaleckého posudku stanovit znalci lhůtu, případně další podmínky zpracování odborného vyjádření nebo znaleckého posudku, např. rámcově vymezit stanovení odměny

Otázky položené zadavatelem (Chmelík, 2005)

Soubor otázek musí tvořit logicky navazující systém (zpravidla od obecných otázek k otázkám detailním atp.). Položené otázky nesmí být sugestivní ani návodné.

K čemu se zpravidla psycholog vyjadřuje? (Čírtková, 1998)

- Posuzování osobnosti obviněného (obžalovaného).
- Posuzování kriminální motivace, event. chování.
- Posuzování věrohodnosti.
- Posuzování interpersonálních vazeb, vlivů prostředí na osobnost.
- Posuzování kriminálního vývoje osobnosti (nebezpečnosti pachatele) a možnost jeho resocializace

K čemu se zpravidla psycholog vyjadřuje?

- Někdy je psycholog pouze přizván ke znalci z oboru psychiatrie.

Příklady otázek zadávané psychologům

- Jaká je úroveň a struktura intelektových funkcí (rozumových schopností) posuzovaného?
- Jaká je struktura osobnosti posuzovaného?
- Jaká je úroveň a ovládání agresivity posuzovaného?
- Jaká byla z psychologického hlediska motivace při údajném páčání trestného činu?
- Jaké jsou převažující psychologické obranné mechanismy posuzovaného?
- Jaká je úroveň sociálních vztahů posuzovaného. (Proved'te rozbor vztahu posuzovaného a poškozeného)?
- Jaká je z odborného hlediska prognóza dalšího vývoje osobnosti posuzovaného ve vztahu k protispolečenskému jednání a jeho resocializace?
- Jaké další skutečnosti považuje znalec za důležité sdělit?

Příklady otázek zadávané psychiatrům

- Trpí obviněný nějakou duševní chorobou či poruchou?
- Byla tato duševní choroba či porucha u něho přítomna v době spáchání trestného činu?
- Ovlivnila případně zjištěná duševní choroba či porucha jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti a v jaké míře?
- Je obviněný v současné době schopen chápat smysl trestního stíhání?
- Je pobyt obviněného na svobodě nebezpečný a vyžaduje ochranné léčení, tedy zda je osobou nebezpečnou pro společnost, nebo naopak možný a za jakých podmínek?
- Objevuje se u obviněného závislost na alkoholu nebo toxických látkách, jestliže ano, tak v jakém rozsahu?
- Do jaké míry mohlo být jednání obviněného ovlivněno jinou osobou?
- Jaké další okolnosti dle uvážení znalce mají vliv na objektivní posouzení vyšetřované věci?

Rozdíly

Psychiatr

- Psychiatr se základně vyjadřuje k otázkám přítomnosti či nepřítomnosti známek duševní poruchy, k chorobným změnám, k ovládacím a rozpoznávacím schopnostem a k případným léčebným opatřením

Psycholog

- Psycholog zabývá psychologickým rozborem osobnosti posuzovaného včetně jeho inteligence (která bývá někdy vyčleňována jako samostatná otázka), objasňováním jeho interpersonálních a širších sociálních vztahů, rozborem motivačních činitelů, hodnocením z hlediska možnosti a pravděpodobnosti resocializace. Typickým požadavkem na psychologa je zhodnocení věrohodnosti.

Odborné vyjádření vs. znalecký posudek

Dle § 105 odst. 1 si OČTŘ vyžádá odborné vyjádření, je-li k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení třeba odborných znalostí a vzhledem k posuzované otázce je takový postup dostačující. Jedná se o vyjádření odborníka, k určité dílčí otázce.

Struktura posudku

- I. Titulní strana
- II. Úvod
- III. Posudek
- IV. Závěr
- V. Přílohy
- VI. Znalecká doložka

Ukázka struktury znaleckého posudku

- Převzato z knihy Kapitoly z Forezní psychologie (Netík Karel, Přílohy)

Zadavatel posudku
Adresa zadavatele posudku
Spisová značka věci

ZNALECKÝ POSUDEK

z oboru, odvětví.....
jméno a datum narození posuzovaného

I. NÁLEZ

1.1 Opatřením ... ze dne ... byl přibrán znalec ... k podání znaleckého posudku z oboru ..., odvětví ... ve věci..., k posouzení ... jméno a datum narození posuzovaného, aktuální adresa, místo pobytu.

Spoluznalci:...

- 1.2 Znalci byly položeny otázky
- 1.3 Výpis ze spisu
- 1.4 Výpis ze zdravotnické dokumentace
- 1.5 Vlastní psychologické vyšetření

II. POSUDEK

- 2.1 Objektivně psychologicky
- 2.2 Souhrn, psychopatologický rozbor
- 2.3 Otázky a odpovědi na ně

Znalecký posudek podal znalec: ...

Znalecká doložka:

Znalecký posudek jsem podala jako znalec jmenovaný rozhodnutím předsedy ... soudu v ... ze dne ..., č. j. Spr. ..., v oboru ..., odvětví ..., zapsaný v seznamu znalců a tlumočnicků vedeném ... soudem v ...

Znalecký úkon je zapsán v deníku pod pořadovým číslem XXXX/YY/ZZ.

Datum, místo

Podpis a razítko

Karel Netík

Policie ČR

Znalecký posudek
z oboru psychiatrie a psychologie, o duševním stavu obv. XY, nar.

I. NÁLEZ

1.1. OPATŘENÍM ZE DNE 25. 11. 2003 PŘIBRAL POLICEJNÍ RADA MJR. B... B... K VYŠETŘENÍ DUŠEVNÍHO STAVU OBVINĚNÉHO XY, NAR. 16. 8. 1968, BYTEM MĚSTO, UL. ..., ZNALCE Z OBORU PSYCHIATRIE MUDR. C... C... A ZNALCE Z OBORU PSYCHOLOGIE PHDR. D... D..., V TRESTNÍ VĚCI PROTI OBV. XY, STÍHANÉMU PRO TRESTNÝ ČIN VRAŽDY PODLE § 219/1,2 A TR. ZÁKONA (DNES 140/1 TR. ZÁKONÍKU).

Jmenovaní znalci mají ve svém posudku posoudit a zodpovědět tyto otázky:

- 1. Zda je obviněný duševně zdrav či zda trpí nějakou duševní chorobou či poruchou, jakou a zda tato duševní choroba či porucha existovala a trvala i v době spáchání stíhaného trestného činu.**
- 2. Zda případná duševní porucha či choroba, která byla u obviněného zjištěna, měla vliv na rozpoznávací či ovládací schopnosti obviněného s ohledem na spáchaný trestný čin, pro který je obviněný stíhán a jakou měrou.**
- 3. Zda obviněný trpí sexuální deviací a v době spáchání trestného činu trpěl sexuální deviací a zda v souvislosti s případně zjištěnou sexuální deviací byly v době spáchání stíhaného trestného činu ovlivněny jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti a jakou měrou.**
- 4. Zda požití alkoholu ve zjištěném množství (dle výpovědi obviněného) mělo vliv na snížení ovládacích či rozpoznávacích schopností obviněného a zda obviněný si byl nebo mohl být vědom účinků alkoholu na jeho osobu a zda byl schopen ovládnout počátek požívání alkoholických nápojů.**
- 5. V případě, že obviněný je či byl alkoholik, v jaké vývojové fázi se u něj alkoholismus projevuje či projevoval a v jakém vývojovém stádiu se nacházel v době spáchání stíhaného trestného činu.**

- 6. Zda pobyt obviněného na svobodě není nebezpečný a zda nepřichází v úvahu ochranné léčení, popřípadě jakou formou.**
- 7. Zda je obviněný schopen plnohodnotné účasti v trestním řízení.**
- 8. Jaká je osobnost obviněného (paměť vnímání, porucha CNS).**
- 9. Co bylo motivem jednání obviněného v stíhané věci.**
- 10. Jaká je obecná věrohodnost obviněného.**
- 11. Jaká je prognóza resocializace obviněného s přihlédnutím k trestné činnosti, pro kterou je stíhán v kontextu s jeho trestnou činností.**
- 12. Ostatní skutečnosti související s vyšetřovanou věcí, na které znalci považují za důležité upozornit.**

1.2 STRUČNÝ VÝPIS ZE SPISOVÉ DOKUMENTACE

Stručný výpis ze spisové dokumentace

Dne ... zahájil vyšetřovatel PČR trestní stíhání pro trestný čin vraždy podle § ... tr. zákona, neboť na podkladě zjištěných skutečností je odůvodněn závěr, že v přesně nezjištěné době v noci na ... v obci K... v domě č. 158, okr. K... byly úmyslně usmrceny I... I..., nar. (datum) J... J..., nar. (datum) a L... L... nar. (datum), každá z nich několika bodnými ranami, z nichž alespoň některá vždy zasáhla životně důležitý orgán a způsobila smrt.

Dále následují data významná z hlediska položených otázek:

- ohledání místa činu;
- lékařská zpráva, pitevní protokol, soudně lékařský posudek, toxikologický posudek, gynekologická a jiná vyšetření;
- výpověď obviněného;
- výpovědi svědků (s datem, kdy byly učiněny a před kým);
- posudky na pachatele (je-li identifikován), oběť, rejstřík trestů atd.

Stručný výpis z předchozích spisových dokumentací

1993 - spis OVV/xxxx/yy-yy:

atd.

1.3 STRUČNÝ VÝPIS ZE ZDRAVOTNICKÉ DOKUMENTACE

Stručný výpis ze zdravotnické dokumentace

Data významná pro posouzení případu. Přichází v úvahu tehdy, prodělala-li zkoumaná osoba psychiatrické léčení nebo psychoterapii.

1.4 PSYCHIATRICKÉ A SEXUOLOGICKÉ VYŠETŘENÍ

1.5 PSYCHOLOGICKÉ VYŠETŘENÍ

Psychologické vyšetření posuzovaného A... A... se uskutečnilo ve Vazební věz-nici v Praze 4 dne (datum). Posuzovaný byl předveden k vyšetření v dobrém fyzickém stavu, čistý, upravený.

Posuzovaný byl poučen o účelu posudku a byla s ním ústně uzavřena dohoda o spolupráci na posouzení.

Dále výsledky pozorování:

- celková úroveň spolupráce;
- vědomí;
- orientačně sugestibilita;
- produktivita během explorační (objektivní, subjektivní), přiměřenost spontaneit;
- celkové emocionální ladění (euforické, normoforické, dys....), přítomnost tenze, anxiety, obav apod.;
- defekty ve sféře percepce;
- motorika (poruchy), gestikulace, mimika;
- dynamika (snížená, zvýšená);
- verbální projev (poruchy řeči, tempo, intenzita hlasu ...);
- orientace místem, časem, osobou.

Použité techniky (např.)

1. WAIS-R: Wechslerova inteligenční škála pro dospělé
2. ROR: Rorschachův pokus
3. MMPI-2: Minnesotský osobnostní dotazník
4. TAR: Test apercepce ruky (Hand test)
5. FDT: Test kresby lidských postav
6. Luescherův osobnostní test preference barev
7. Zaměřený interview

Výsledky vyšetření

Rozhovor: nejprve anamnéza rodinná (RA), osobní (OA) – ve vztahu k problému.

Posuzovaný A... A... se narodil ..., v ...

RA: matka, otec, sourozenci; psychiatrická zátěž či kriminální infekce v rodině.

OA: okolnosti narození, raný vývoj, zdravotní stav v průběhu, školní vývoj, profesní vývoj, psychosexuální vývoj, kriminální kariéra (pokud je) ...

Aktuální stav:

K věci: vylíčení incidentu nejprve spontánně (zaznamenat i se slovníkem zkoumané osoby).

K osobnosti

Verbální popis výsledků testů, jen významná data, po testech nebo vrstvách osobnosti.

Motivační analýza

Nejprve popis kriminálního chování pachatele (příp. pravděpodobný model jeho chování) nebo alespoň odkaz na něj, dále zhodnocení podílu vnějších (situace, včetně jednání oběti) a vnitřních (osobnostních) determinant a míry programovanosti deliktu (přípravy pachatele na čin).

Poté odhad pravděpodobné motivační struktury kriminálního chování: dominující motiv + spolupůsobící motivy + podíl strukturálních charakteristik osobnosti (explozivita, impulzivita, nejistota apod.) + příp. podíl intoxikace.

Speciální věrohodnost

Popis analýzy výpovědi (výpovědi) podle schématu pro obsahovou analýzu, i s příp. doklady přítomnosti či nepřítomnosti jednotlivých kritérií + seznam pro ověření validity výpovědi.

Závěr

Lze uvést diskusi příp. rozporných výsledků v testech a jejich vysvětlení, příp. další – závažné – úvahy. Problémy motivace a speciální věrohodnosti patří do samostatné partie (viz výše).

Poté závěr – stručné shrnutí výsledků vyšetření – jen nejvýznamnější data.

II. POSUDEK

Na položené otázky odpovídá znalec psycholog – po zvážení dostupných informací, včetně výsledků psychologického vyšetření – takto:

Ad 8 – Osobnost – Intelekt a jeho struktura. Případně deteriorace.

Afektivita, včetně ovládní. Případná agresivita a s ní související vlastnosti.

Osobnost, obecná charakteristika s význačnějšími rysy, pokud jde o kriminální chování posuzované osoby.

Hodnotová hierarchie, pokud byla zkoumána, případně obecné motivační vzorce.

Ad 9 – Motivace – Pokud analýza motivace jednání pachatele připouští dvojitý výklad, pak obě varianty uvést a sdělit případnou preferenci znalce, např.: Znalec se na základě studia shromážděných poznatků přiklání jako k pravděpodobnější k druhé verzi motivace.

Ad 10 – Obecná věrohodnost – schopnost podat přesnou výpověď a závěr, pokud jde o obecnou věrohodnost,

Ad 11 – Prognóza resocializace – Vzhledem k osobnosti posuzovaného a k jejímu dosavadnímu vývoji...

Ad 12 – Znalec nemá další závažné poznatky.

Znalecký posudek podal znalec: ...

Znalecká doložka

Znalecký posudek jsem podala jako znalec jmenovaný rozhodnutím předsedy ... soudu v ... ze dne ..., č. j. Spr. ..., v oboru ..., odvětví ..., zapsaný v seznamu znalců a tlumočnicků vedeném ... soudem v ...

Znalecký úkon je zapsán v deníku pod pořadovým číslem XXXX/YY/ZZ.

Datum, místo

Podpis a razítko

Kritéria pro výběr psychologických testů ve forenzní praxi

- Byla metoda komerčně či oficiálně publikována?
- Je k dispozici testový manuál či publikace?
- Jsou přiměřené úrovně validity a reliability?
- Je test použitelný pro účely, pro která se bude používat?
- Jaká je kvalifikace administrátora?
- Je dost publikací a důkazů pro použití metody?

Výpis ze spisového materiálu – co to je?

Několik až tisíce stran

Znalec musí spisy prostudovat

Obsahuje např.

- Způsob vykonání TČ (popis toho, co se stalo, jak vypadala oběť, jak byl založen požár...)
- Výpovědi obviněného při výslechu
- Vztah obviněného k oběti TČ (důležité při násilných a sexuálně motivovaných TČ)
- Charakteristiky vyšetřovaného (od zaměstnavatelů, blízkých, od obce,..)
- Zdravotní dokumentace
- Výpis z rejstříku trestů

Jak probíhá vyšetření – klinická část

Vstupní interview (seznámení, orientace, motivace ke spolupráci)

Anamnéza (rodinná, osobní, kriminální)

Pozorování chování při vyšetření

Co zahrnuje **Kriminální anamnéza**

První delikty

V minulosti spáchané TČ

Recidiva

Zkušenosti s VTOS (jaká byla adaptace na prostředí věznice, zneužívání OPL, sexuální chování)

Až **na konci** celého vyšetření se ptáme na okolnosti aktuálně vyšetřovaného TČ, necháme hovořit o jeho verzi

(motivace k TČ, psychické rozpoložení při a po činu). Poté až můžeme zkusit konfrontovat s poznatky, které byly ve spisovém materiálu a necháme vyšetřovaného se k nim vyjádřit. Pozorujeme změny ve výpovědích.

Kriminalistická psychologie

- Policejní psychologie
- Viktimologie
- Profilování
- Výslech a výpověď
- Věřohodnost
- Křivá obvinění

Delikvence

- širší pojem
- porušování společenských norem, nemusí jít o TČ
- často ve spojení s dětmi a mládeží

Kriminalita

- spadá sem chování, které je v dané kultuře trestné

Práce policejního psychologa

- Jak je uváděna PČR
- Vedoucí psycholog PČR: plk. Mgr. Vladimír Voska
- Psycholog pro JMK: Mgr. JURÁSKOVÁ Jitka
- Psycholog vedoucí psychologického pracoviště MV PhDr. VYMĚTAL Štěpán

Činnosti policejního psychologa

- Personalistika
 - Policista se poprvé s psychologem setká jako uchazeč o práci.
 - Psychologické vyšetření při zjišťování osobnostní způsobilosti k výkonu služby (např. psychická odolnost a stabilita)
- Psychologická péče o policisty (případně i o jejich rodinné příslušníky a blízké).
- Linka
- týmy Posttraumatické intervenční péče (PIP)
- odborné konzultace, psychologické poradenství
- krizová intervence a případně psychoterapie.

- Policie ČR: **Linka pomoci v krizi**
- <https://www.youtube.com/watch?v=-Hhys26w-ig>

Kde policejního psychologa hledat?

- Pomoc policejního psychologa si může vyžádat každý pracovník policie (policista i občan), v některých případech tak může učinit i pro rodinné příslušníky.
- Pracovník si může sám vybrat psychologa, za kterým se rozhodne jít.
- Psychologové jsou k dispozici na
 - odborech psychologických služeb
 - Ředitelství pro řízení lidských zdrojů KŘP či Policejního prezidia
 - v zásahových jednotkách
 - speciálních pořádkových jednotkách
 - na některých útvech policie s celostátní působností.

Co policejní psycholog nabízí

- Psychologické poradenství
 - Řešení partnerských problémů
 - Výchova dětí
 - Vztahy v rodině
 - Zvládání práce jako takové
 - Vztahy na pracovišti
- Krizová intervence
 - Bezprostřední pomoc po krizové situaci se často překrývá s činností PIP. Psycholog ale může krizovou intervenci poskytnout i samostatně, aniž by byl členem posttraumatického intervenčního týmu.
 - Nemusí souviset s prací (např. vážná nemoc manžela policistky)

Co policejní psycholog nabízí

- Odborné konzultace
 - Informace či vysvětlení na konkrétní dotaz týkající se psychologické problematiky
 - Konzultace k výsledkům psychologických vyšetření,
 - Konzultace k diplomkám
- Zjišťování vztahů ve skupině
 - Sociometrické šetření, interpretace výsledků a konzultace s vedoucím odboru při řešení

Psychologická pomoc obětem závažné trestné činnosti a mimořádných událostí

- Od roku 2010, skupina krizových interventů. Jedná se o přímou krizovou intervenci obětem i nepřetržitou telefonickou podporu.
- Systém psychologické pomoci obětem se uplatňuje zejména ve vztahu k:
 - pozůstalým po obětech úmyslných násilných trestných činů s následkem smrti
 - vztahu k oběti pokusu vraždy nebo zabití
 - oběti s těžkou újmou na zdraví
 - oběti znásilnění
 - dětské oběti
 - seniorovi
 - hendikepované oběti či jiné osobě ohrožené sociálním vyloučením, na kterých byla páchána úmyslná trestná činnost
 - oběti obchodování s lidmi
 - oběti domácího násilí či nebezpečného pronásledování
 - oběti trestných činů páchaných z nenávisti
 - oběti mimořádných událostí
 - oběti dopravní nehody s těžkou újmou na zdraví nebo pozůstalým po oběti nehody
 - rodinám pohřešovaných osob, zejména dětí či k osobě, které je poskytována krátkodobá ochrana

Posttraumatická intervenční péče (PIP)

- Zvláště zátěžové situace
 - ohrožení vlastního života nebo zdraví
 - ohrožení života kolegů
 - použití střelné zbraně
 - pohled na případy kruté smrti a vážná zranění
 - Sebevražda
 - hromadné neštěstí a jiné mimořádné události
 - úmrtí dítěte
 - sdělování úmrtí nebo situace, kdy jsme svědky bezmocnosti obětí trestných činů
- Další zátěžové situace v životě policisty
 - úmrtí v rodině, partnerský nesoulad, rozvod, nemoc, závislost na alkoholu, šikana na pracovišti nebo jiné problémy v pracovních vztazích

Posttraumatická intervenční péče (PIP)

- Následky mimořádné zátěže
 - Podrážděnost, vztek, úzkost, deprese, pocity bezmocnosti, nejistoty, viny či studu, snížení schopnosti prožívat pozitivní emoce, problémy se spánkem, ztráta životní spokojenosti, psychosomatické obtíže.
 - Mohou také negativně ovlivnit pracovní výkon a rodinné vztahy.
 - Mohou se podílet na ztrátě životní spokojenosti, pocitech marnosti a bezvýchodnosti, profesním vyhoření, pocitech odcizení se sobě i druhým.
 - V extrémním případě pak mohou vyústit v pracovní neschopnost, závislost na alkoholu nebo sebevražedné úvahy.

Tým PIP

- interventi z řad policistů a občanských zaměstnanců MV a PČR
- policejní psychologové a duchovní, kteří prošli speciálním akreditovaným výcvikem.

Příklady intervencí PIP Úmrtí policisty při dopravní nehodě

Psychologická služba Ministerstva vnitra

- **Psychologické pracoviště odboru bezpečnostní politiky**
 - oddělení bezpečnostních hrozeb a krizového řízení.
 - utváření politiky vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku, včetně příprav rezortu na krizové situace
- **Psychologie mimořádných událostí a krizového řízení**
 - napojení Ministerstva vnitra na složky Integrovaného záchranného systému (IZS)
 - analýzy a plány pro krizové řízení, na přípravě cvičení IZS, vytváření metodických pomůcek a doporučení pro mimořádné situace
 - podílí se na koordinaci a podpoře rezortních psychologů nebo i přímé pomoci českým občanům v případě rozsáhlých mimořádných událostí nebo mimořádných událostí v zahraničí
- **Působení v oblasti krizového řízení**
 - vzdělávací činnost
 - Psychologové jsou členy psychosociální pracovní skupiny Světové asociace pro urgentní medicínu a medicínu katastrof (WADEM), pracovní skupiny pro psychologii krizí, katastrof a traumatu Českomoravské psychologické společnosti, prezidia Asociace forenzních psychologů
- **Psychologické pracoviště odboru personálního**

Viktimologie

- Vědní obor věnující se části kriminálního činu, který se týká oběti.

Viktimologie

Oběť:

- Primární
- Sekundární (rodina)
- Terciální (sousedí, zaměstnavatel)

Zvlášť zranitelná oběť

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů

- děti (osoby pod 18 let)
- osoby vysokého věku nebo hendikepované osoby
- oběti trestného činu obchodování s lidmi,
- oběti trestného činu v sexuální oblasti, trestného činu zahrnujícího nátlak, násilí nebo pohrůžku násilí, trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo oběti trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jestliže je zde zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy, zejména s ohledem na jejich věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislosti na ní.

Zvlášť zranitelná oběť má právo na

- na bezplatnou odbornou pomoc
- zabránění kontaktu s pachatelem
- ochranu při výslechu nebo podání vysvětlení
- zastupování zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu

Viktimizace

- Proces stávání se obětí TČ
- Kdy se z potenciální oběti stává skutečná

Viktimizace

- Primární (újma přímo způsobená pachatelem)
 - Nejen psychická újma, ale i majetková, fyzická
- Sekundární (důsledek reakce okolí. Od blízkých, lékařů, policie, psychologů!)
 - Necitlivý výslech
 - Nedůvěra, že se TČ stal nebo osočení ze lži
 - Psychická újma, bezmoc
 - Může mít za následek rozpad partnerských vztahů, ztrátu zaměstnání, suicidium
- Terciální (buď dlouhodobé poškození oběti nebo zasažení dalších osob, pozůstalí)

- Reviktimizace – opakovaná traumatizace, „snadná oběť“, naučená bezmocnost, typické pro DN

Pachatel a oběť v jednom?

- Nucené sňatky v menšinové kultuře, naplnění tohoto manželství dětmi pod 15 let?
- Oběť se stane pachatelem (dlouhodobě týraná zabije manžela)

- Oběť znásilnění (vnímáte to jinak?)
 - Žena vracející se domů z akce, přepadená neznámým pachatelem
 - Žena znásilněná vlastním manželem
 - Žena znásilněná spoluodsouzenými ženami ve VTOS (§ 142 Vražda novorozeného dítěte matkou)
 - Muž znásilněný spoluodsouzenými muži ve VTOS (§ 185 Znásilnění)

Victim blaming

- Vina
- Zasloužila si to
- Kdyby ..., tak by se to nestalo. Tak co se diví.

Hypotéza spravedlivého světa

- Přesvědčení jednotlivce, že svět je bezpečný. Kde lidé dostanou, co si zaslouží.
- dobré věci se dějí dobrým lidem a špatné věci špatným lidem
- Pokud máme toto přesvědčení, tak přistupujeme k obětem, tak, že se stali obětí vlastní vinou.
- benefit pro nás: Svět je bezpečné místo. Existuje spravedlnost.

Atribuční chyba

- vnitřní - příčinou je chování ("Stal se někdo obětí loupeže? Tak je to kvůli jeho neopatrnosti, ne kvůli tomu, že je v nebezpečné čtvrti.")
- vnější - příčinou jsou okolnosti a prostředí ("On páchá násilí kvůli tomu, že to měl v dětství těžké.")
- Pokud u oběti projevíme atribuční chybu vnitřní a u pachatele pachateli vnější, tak oběť obviníme a pachatele omluvíme.

Teorie nezranitelnosti

- obvinění oběti = ochrana vlastních pocitů nezranitelnosti
- oběti jsou připomínkou naší vlastní zranitelnosti
- Jednotlivci nechtějí uvažovat o možnosti ztráty kontroly nad svým životem nebo tělem. Když přistoupí na to, že oběť útok sama vyvolala, vytvářejí falešný pocit bezpečí. To lidi ujišťuje, že pokud nebudou jednat jako oběť v době jejich útoku, budou nezranitelní. (důvod, proč tak rádi lidé sledují krimi?)

Na co to má vliv?

- Snížená kvalita života oběti
- Neochota nahlašovat TČ
- Neochota (i svědků) vypovídat
- Zlehčování závažnosti spáchaného skutku (a tím i trestu)

Psychické dopady TČ na oběť

1. Šok, derealizace, depersonalizace, tělesná slabost
2. Zaplavení emocemi strachu, hněvu, studu, stáhnutí se do sebe, vtíravé myšlenky, popření, deprese
3. PTSD (nemusí nastat)

„pachatel způsobil PTSD – vyšší trest, je teda výhodnější útočit na vyrovnanější osoby?“

Záleží na tom, jaké byly okolnosti činu, kde k tomu došlo (např. doma x venku), jaká je psychická odolnost oběti, rodinné zázemí, strach ze smrti při TČ

PTSD

C-PTSD

- Chronické, dlouhotrvající
- Bez šance na únik
- Chronické opakované trauma
 - *(+ lze i v povolání? Policie, hasiči?)*
- Často právě ve vztazích, pachatel je blízká osoba (DN, týrání, zanedbávání)
- Dále mučení, obchodování s lidmi, genocida, ...

- Tendence k reviktimizaci

Domácí úkol

Studie Adverse Childhood Experiences (ACE)

- <https://cosiv.cz/cs/2021/10/14/ace-study-jak-negativni-zkusenosti-v-detstvi-ovlivnuji-nas-dalsi-zivot/>
- **Vliv negativních zkušeností v dětství**

Kategorie špatného zacházení:

Psychické týrání

(Rodič nebo jiný dospělý v domácnosti. . .)

...Vám často nebo velmi často nadával, urážel Vás, nebo Vás ponižoval?

...často nebo velmi často jednal způsobem, který ve Vás vyvolával strach z fyzického násilí?

Fyzické týrání

(Rodič nebo jiný dospělý v domácnosti. . .)

...do Vás často nebo velmi často hrubě strkal nebo Vás chytal či pohlavkoval?

...často nebo velmi často Vás udeřil tak tvrdě, že jste měl/a na těle známky tohoto násilí nebo jste byl/a zraněn/a?

Sexuální zneužívání

(Dospělý nebo osoba alespoň o pět let starší než Vy . . .)

...se Vás někdy dotýkal/a nebo Vás hladil/a sexuálním způsobem?

...dotýkal/a jste se jich sexuálním způsobem?

...se někdy pokusil/a o orální, anální nebo vaginální styk s Vámi?

...měl/a orální, anální nebo vaginální styk s Vámi?

Kategorie disfunkčního rodinného (domácího) prostředí

Užívání návykových látek

Žil/a jste s problémovým pijákem nebo alkoholikem?

Žil/a jste s někým, kdo užíval drogy?

Duševní onemocnění

Byl nějaký člen domácnosti v depresi nebo duševně nemocný?

Pokusil se nějaký člen domácnosti o sebevraždu??

Násilí vůči matce

Byla Vaše matka (nebo nevlastní matka)

Někdy, často, nebo velmi často strkána, vláčena, pohlavkována nebo po ní někdo házel věci?

Někdy, často, nebo velmi často kopána, kousána, bita pěstí nebo něčím tvrdým?

Někdy opakovaně fyzicky napadána po dobu nejméně několika minut?

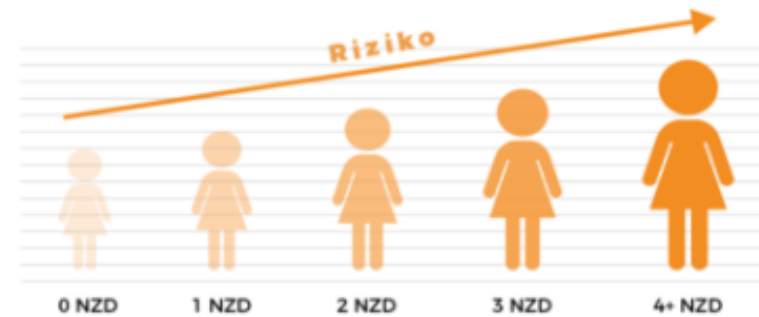
Někdy ohrožována nebo zraněna nožem nebo zbraní?

Kriminální chování v domácnosti

Pobýval nějaký člen domácnosti ve vězení?

JAKÝ DOPAD MAJÍ NEGATIVNÍ ZKUŠENOSTI V DĚTSTVÍ (NZD)?

S počtem kategorií NZD, které dítě zažilo nebo zažívá, **vzrůstá riziko negativních dopadů.**

NEGATIVNÍ DOPADY

Chování

Nedostatek fyzické aktivity

Kouření

Alkoholismus

Užívání drog

Pracovní absence

Fyzické a psychické zdraví

Závažná obezita

Cukrovka

Klinická deprese

pokusy o sebevraždu

Pohlavně přenosné choroby

Srdeční onemocnění

Rakovina

Mrtvice

chronická obstrukční plicní onemocnění

Zlomeniny

Viktimnost (?)

- Souhrn předpokladů, že se osoba stane obětí
- Vyšší stupeň (index) viktimnosti najdeme např. u uživatelů drog, prostitutek,...)
- Existují typologie obětí podle míry zavinění, podle povahy TČ

„ona si za to mohla, koledovala si o to“

Mýty „ona se při znásilnění nebránila“

Pachatel **nemá právo** viktimizovat oběť

Viktimologické zavinění: podíl oběti na vzniku predeliktní situace, usnadnění pachatelova jednání (odemčené auto, otevřená kabelka, obyčejný zámek ve vstupních dveřích)

- **Diskuze: rozdíl mezi viktimností či viktimologickém zavinění a victim blaming**
 - (pojem victimhood, victim mentality)

Typologie obětí (Fattah; in Sochůrek, 2003)

- Zúčastňující se (interakce oběť-pachatel už před TČ)
- Nezúčastňující se (interakce oběť-pachatel jen při TČ)
- Provokující (podcenění nebezpečnosti, osobnostní faktory)
- Latentní (silent victim, není známá)
- Nepravá (měl jí být někdo jiný)

Falešné oběti

- Ví, že nejsou oběti
- Chtějí zisky (péče, pozornost, finanční podporu)
- Maskování jiných zkušeností (ztratí peníze – „byl jsem oloupen“)
- Maskování jiného TČ (zabití dítěte – únos)
- Pomsta (rozvody)
 - Odborníci se rozcházejí, psychologické články vs. právnické

Nepravé oběti (Zbořilová; in Boukalová 2020)

- Nejsou obětí, ale myslí si, že jsou
- Např. málo peněz v dědictví
- Oběť nemorálního činu, ale ne TČ

Mýty u oběti znásilnění

Mýtus

- Oběť a pachatel se neznají
- Pachatel je parafilik
- Pachatel je nápadný chováním
- Oběť se zuřivě fyzicky brání
- Oběť po činu uteče
- Hned hlásí TČ OČTŘ
- Chce být sama a nemluvit o tom
- Ví, že se jí nic nestane, když to vydrží
- Oběť je vždy žena

Realita

- Často pachatel z okruhu blízkých či známých
- Často právě není parafilik
- Může být paralyzovaná, prosí
- Zmatená, strnulá, může komunikovat s pachatelem
- Oběť se chce umýt
- Potřebuje trpělivý přístup
- Strach o život, pocity hněvu a bezmoci
- Oběť může zažít fyziologicky orgasmus – pocity viny, studu

Ukázka rekonstrukce na místě činu

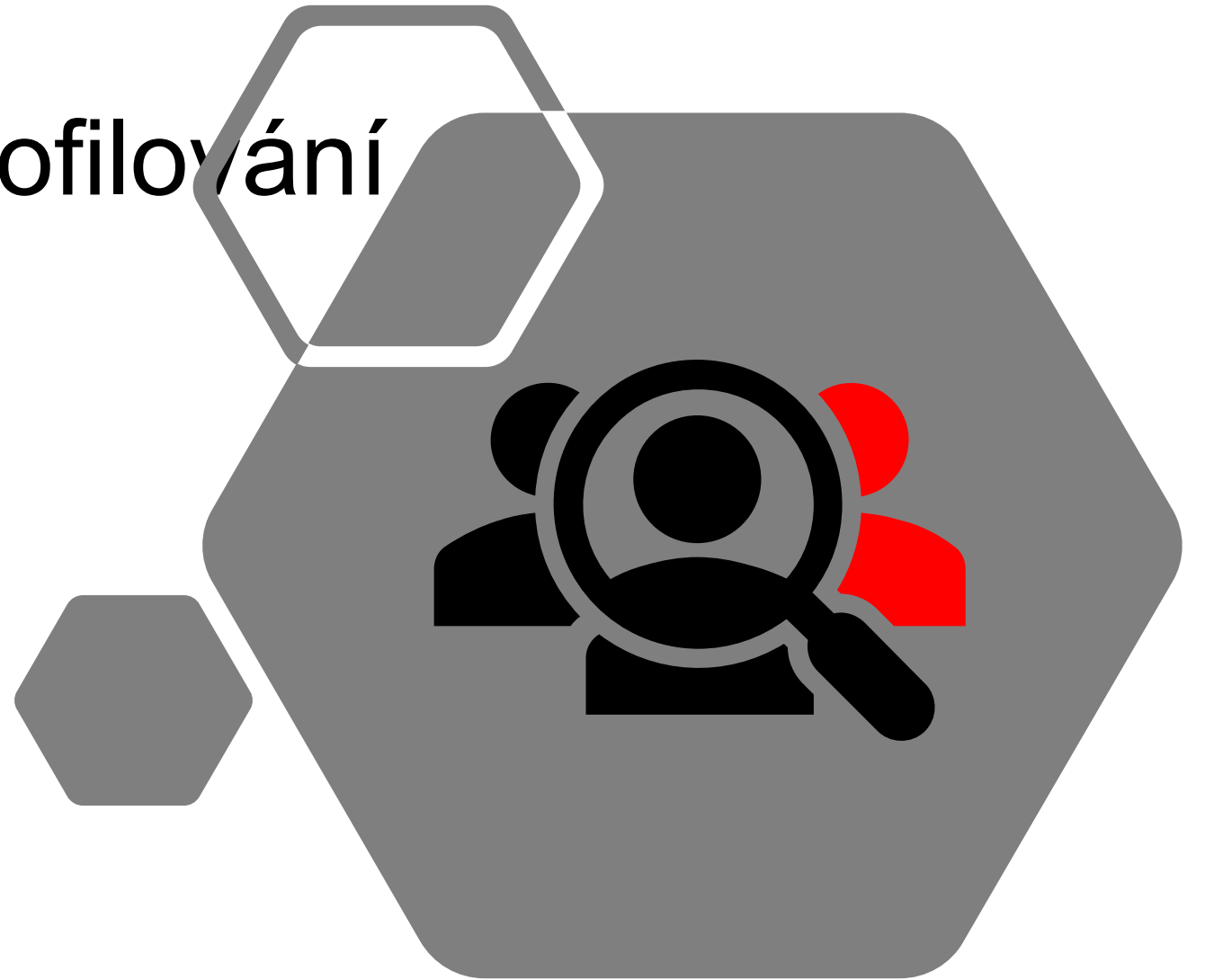
- <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/318295350010003-novorocni-vrazda/>

Zpravodajství Sport iVysílání TV program Pořady A-Z Pro děti Art edu Vše o ČT

Psychologické profilování

Psychologické profilování

Existují spolehlivější forenzní disciplíny

(daktyloskopie, analýza DNA, F. balistika, F. chemie, ...)

Profilování spíše až metody druhé volby, když ostatní selhávají

Jedná se nejčastěji o profil neznámého pachatele (existuje i zaměření na pachatele známého, při únosech, společných sebevražd)

geografické profilování: Oblast, kde se vyskytují sérové TČ, snaha lokalizovat bydliště nebo další útok

Snaha o analýzu podle povahy TČ a způsobu provedení.

Výsledek je pravděpodobnostní povaha.

Psychologické profilování

Nedělá se např. u krádeže

Většinou u specifických TČ, jako je vražda, sexuálně motivovaná TČ,

Vychází se (spíše v zahraničí, u nás soudní znalci nebývají specializovaní) z lékařské dokumentace, pitevní zprávy, popisu místa činu, toxikologické zprávy, protokoly o výslechu, ...

Jedná se o pravděpodobnost!

Co se může objevit v profilu?

Co se může objevit v profilu?

Pohlaví

Přibližný věk

Rodinný stav

Vzdělání

Předpokládaný intelekt

Profese

Sexuální zralost

Kriminální minulost

Pravděpodobnost opakování TČ

- Vztah pachatele s obětí
- Aktuální psychický stav v době spáchání TČ
- Motivace
- Deviantní fantazie

Postupy profilování u TČ znásilnění

- Dle postupu v KS, autorka doc. Čírtkové

Metodika

- Deliktově-specifická profilování
- U znásilnění pachatel projevuje:
 - Fyzické chování (násilí)
 - Řečové chování (komunikace)
 - Sexuální chování

Jakou metodu použil P při přiblížení se k oběti?

- Lest
 - Klam, inscenace. Např. se ptá na cestu, žádá o pomoc, nabízí pomoc, říká, že je policista v civilu, ... Agrese je až má oběť pod kontrolou (např. ve vozidle). Vyžaduje komunikační dovednosti.
- Bleskový útok
 - P se přiblíží a pacifikuje oběť ihned (strhnutí na zem, rána do hlavy,...)
- Překvapivý útok
 - Využívá moment překvapení. Čeká u vchodu, „číhá“ u výtahu, vkrade se do bytu. Oběť byla pravděpodobně vytipována a sledována. P se spíše vyznává a pohybuje v dané lokalitě.

Jak kontroluje P svoji oběť poté, co získá převahu?

Odvíjí se od osobnosti P i oběti

- Pouhá přítomnost (někdy stačí pouze to)
- Slovní vyhrožování
- Demonstrování zbraně
- Fyzické násilí (slouží k udržení oběti nebo je nadbytečné, surové?, slouží k trestání, ponížení, trýznění, devalvací oběti?)

Např. „brutální násilí“ – existuje objektivní hodnocení stupně násilí podle metodik profilování

Jak reaguje P na případný odpor oběti?

- Vzdá to
- Usiluje o kompromis (místo styku felace)
- Uteče
- Vyhrožuje
- Je agresivní

Objevily se u P v průběhu činu sexuální poruchy?

- Obtížné – oběti se o tom obtížně hovoří a nevěnuje tomu v průběhu pozornost.

V jaké posloupnosti se odehrávalo sexuální násilí?

- Posloupnost, střídání praktik,
- Psycholog se snaží rozklíčovat, zda jde o
 - Kompenzování
 - Sebepotvrzování
 - Vztek vůči obětem
 - Sadismus
 - ...

Co říkal „znásilňovač“?

- Pokus o udržení moci a uklidnění oběti
 - „Když budeš poslušná, nic se ti nestane.“
- Výhružky
 - „Dělej to co chci, jinak tě zraním.“
- Hostilita vůči ženám – agresivní řečové chování
- Pasivní pseudogentlemanský styl, omluvy a komplimenty – spíše bez psycho a sociopatických rysů

Co chtěl P, aby říkala oběť?

- Žádá ocenění
 - Touha po posílení sebevědomí, zmrzačená potřeba blízkosti.
- Nutí oběť křičet, žebrat o smilování
 - Sadismus, touha dominovat.
- Nařizuje, aby o sobě mluvila špatně
 - Nenávist, zlost, vztek.

Došlo v průběhu znásilnění ke změně chování P?

- Důvody: sexuální poruchy, vnější rušivé faktory, odpor k oběti, provokace oběti, konec znásilnění.
- Jak maskuje svoji identitu?
- Likviduje stopy (např. odnáší použitý prezervativ)?

Zda a co vzal P s sebou?

- Stopy a důkazy (čeho se dotýkal)
- Cennosti (svědčí pro nezaměstnanost, špatně placenou práci, lze usuzovat i na věk, mladší berou i těžší a nápadné předměty)
- Osobní věci (parafilie? Sériový pachatel, může používat pro fantazie a vzpomínky? Bere je, aby je později vrátil a tím zastrašil oběť, provokoval policii nebo veřejnost?)

Zaregistrovala oběť před činem nějaké nápadnosti?

- Cítila se být sledována?
- Vybral si pachatel zranitelnou oběť (matka s kočárem, seniorka, ...)
- Všimla si např. v okolí nějakých domovních prodejců? Jsou v poslední době v dané lokalitě častější krádeže, loupeže?

Alternativa profilování

- Psychologická analýza a komparace jednotlivých skutků podle behaviorálních komponent (např. při sériových skutků).
- Kazuistika
- 9 znásilnění, jeden region, podobné provedení, 1994-2005
- Dělá vše jeden pachatel?

- Noční a brzké ranní hodiny, pachatel na motorce, projel kolem ženy, pak se vrátil a zeptal se na cestu k benzínce a pak agresivně zaútočil
- Odvlekl motocykl i ženu mimo cestu, tam ji znásilnil. Po krátké souloži vyhrožoval a zastrašoval, aby čin nenahlásila.
- U tří skutků zajištěno stejné DNA ze spermatu, byl vytipován (shodou okolností) podezřelý, u kterého se potvrdila shoda DNA. Vzat to VV, obvinění popíral.
- Rekognice u obětí nebyly možné (časová prodleva, helma)

- vzorce chování a modus operandi:
 - porovnání, vyjádření k podobnosti či shodě
 - Vyvíjely se nějak a jak?
 - Určit, zda se z FP hlediska může jednat o stejného pachatele.

Použita metodika profilování u znásilnění.

Rozdělení vzorce chování

- Časový faktor, preferovaná doba útoku na oběť
- Způsob navázání kontaktu s obětí (jak ji vyhledává, jak navazuje kontakt)
- Styl komunikace s obětí
- Stupeň násilí
- Kontrolování oběti
- Reakce P na odpor oběti (eskalace násilí?)
- Sexuální nápadnosti
- Posloupnost sexuálního jednání pachatele
- Řečové chování (co říká, co chce, aby říkala oběť)
- Změny chování v průběhu znásilnění vyvolané okolnostmi
- Další informace k interakci s obětí

- To bylo porovnááno.
- Zdroje – výpovědi obětí a protokoly z místa činu
- Příklad „*navázání kontaktu*“

- Ve všech případech používá jízdu na motocyklu.
- Ve všech případech – osamělá žena ve volném terénu, poslední případ, dvě dívky.
- V 7 z 9 případů shodné iniciační řečové projevy. V dalších dvou případech – žena si sama stopla P, žena houbařka, přepadává ji.
 - „Kudy na...?“ „Kde je...?“

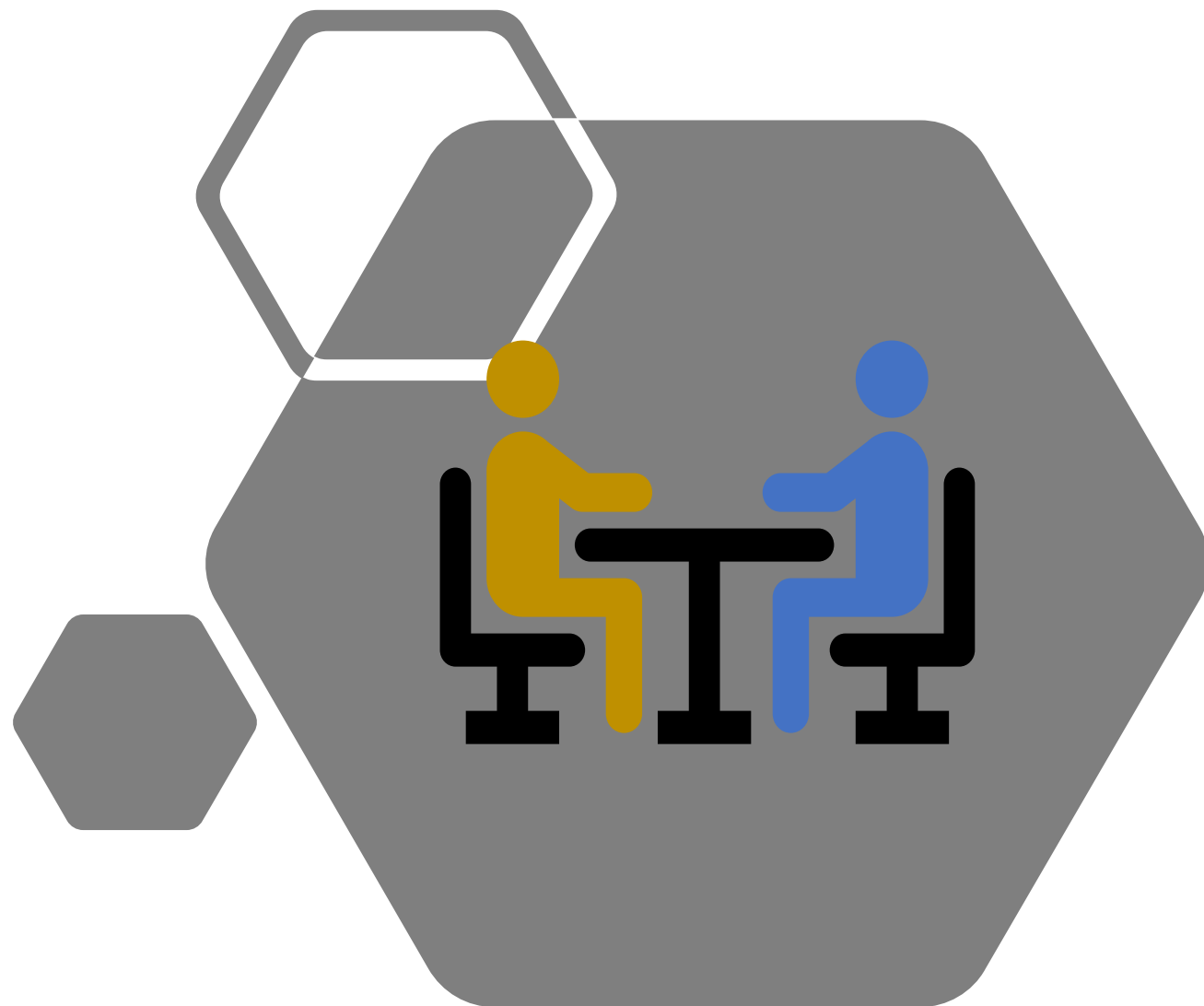
- Faktor eskalace
- 7. skutek – zavedení předmětu do těla oběti.
- 9. skutek – dvě oběti současně.

- (od 5. skutku problémy s erekcí, širší rejstřík interakcí s obětí)

- Jednalo se o téhož pachatele

Psychologická pitva

Výslech a
výpověď

Výslech a výpověď

- Interakce vypovídajícího a vyslýchaného
- „dynamický, relativně uzavřený, časově ohraničený systém vzájemně podmíněných interakcí mezi vyslychajícím a vyslychaným“. SPURNÝ, 2010, op. cit., s. 35.
- Ústřední roli výslechu hrají informace, jejichž získání je předmětem a cílem výslechu.

Psychologie výpovědi

- Výslech – objasňování TČ, věnuje se taktikám, postupům. Je to kriminalistická taktika (spadá pod obor kriminalistiky)
- Výpověď je výsledným produktem výslechu

- Musil (2007):
- „Trestní řád obsahuje trestněprávní pravidla výslechu, zatímco taktické a organizační otázky jsou předmětem zkoumání kriminalistiky, kde je **výslech považován za jednu z kriminalistických metod**, kterou se formou výpovědi získávají kriminalisticky a právně relevantní informace z paměťových stop obsažených ve vědomí vyslýchaných osob.“

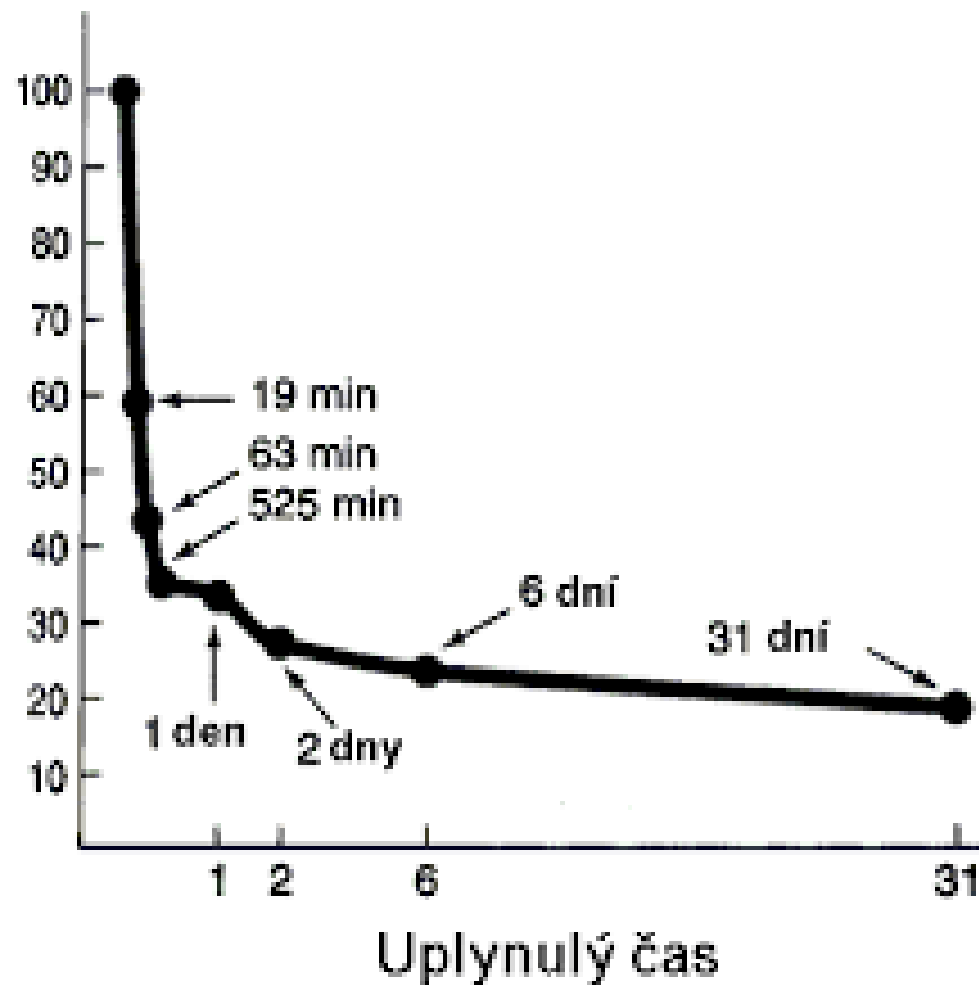
Některé výslechové techniky

- pomoc vyslýchanému překonat **překážky vypovídat** a vybavit si zdánlivě zapomenuté
např. u nedbalostních TČ, vyšetřování po delší době, pomáhá vybavení si pomocí asociací, události, která byla časově blízko dni, kdy se stal TČ, kognitivní interview
- psychologické působení na vyslýchaného v případě jeho **nepravdivé** výpovědi, či jeho odmítání vypovídat
odhalování příčin vedoucích k nepravdivé výpovědi, vyvolávání emočního napětí (pozor, ne nátlaku), upozornění na nekonzistenci ve výpovědi, odhalení dalších důkazů, konfrontace,...

Výpověď je paměťový výkon

- Fáze vštěpení
 - Fyzikální podmínky, funkční schopnosti vnímání, aktuálně prožívané emoce, osobnost)
- Fáze udržení nebo zapomínání
 - *Ebbinghausova křivka, Bartlettův princip, zásahy do vzpomínek*
- Fáze vybavení a znovupoznání
 - Výpověď, rekognice, rekonstrukce (pozice vypovídajícího, volní vlastnosti, motivace, složitost, epizodická paměť,...)

Ebbinghausova křivka zapomínání

Cvičení

- *Válka duchů*
- *Jedné noci se dva mladí muži z Edulacu vydali po proudu řeky, aby nalovili tuleně. Když tam dorazili, spadla mlha a nastalo bezvětří. Potom zaslechli bojové výkřiky a pomysleli si: „Možná je to kmen na válečné stezce“. Utekli na pobřeží a schovali se za kládu. Nyní se vynořily kánoe a uslyšeli zvuk pádlování. Jedna kánoe zamířila k nim. V kánoi bylo pět mužů, kteří řekli: „Zvažte naši nabídku. Chceme vás vzít s sebou. Jedeme nahoru proti proudu, abychom vedli válku s lidmi.“*
- *... první z mladých mužů se přidal, ale druhý se vrátil domů ... [vyšlo najevo, že pět mužů ve člunu byli duchové, a poté, co jim mladý muž pomohl v boji, vrátil se do své vesnice, aby pověděl svůj příběh] ... a řekl: „Doprovázel jsem duchy a šli jsme do boje. Mnoho našich spolubojovníků bylo zabito a mnoho z těch, co nás napadli, bylo zabito. Říkali mi, že jsem raněn, a já jsem se necítil zle.“*
- *Všechno to pověděl a utichl. Když vyšlo slunce, upadl. Z jeho úst se řinulo něco černého. Jeho tvář byla zkřivená. ... Byl mrtvý.*

Cvičení

Frederick Bartlett byl jeden z prvních, kdo se začali věnovat rekonstruktivní paměti.

- Válka duchů (1932).
- Účastníkům předložil kanadskou indiánskou legendu a pozoroval, jak se mění její podoba při reprodukci.
- Například slovo kánoe bylo anglickými účastníky nahrazeno za loď (boat).
- pověst spíš vystavěli po svém – *rekonstruovali* ji.
- charakter více odpovídal příběhům naší evropské kultury.

Druhy výslechu

podle procesního postavení vyslýchaných osob na výslech

- a) podezřelého (§ 76 TŘ)
- b) obviněného (§ 90 - 95 TŘ)
- c) obžalovaného (§ 207 – 208 TŘ)
- d) svědka (§ 97 - 104 TŘ)
- e) svědka – poškozeného (§ 43 a 47 TŘ)
- f) svědka – utajeného (§ 55 odst. 2 TŘ)
- g) znalce (§ 108 TŘ)

Druhy výsledku

Podle osobnostních zvláštností na výsledk

a) dětí a mladistvých

b) starých osob,

c) nemocných, zraněných a umírajících.

d) osob defektních (*psychologicky různorodou skupinu vyžadující vždy patřičnou diferenciaci v přístupu, jednak individuální, jednak skupinovou*)

Jak ve zkratce vypadá výsledch?

Příprava výslechu

Obsahová příprava výslechu

- prostudování materiálů, důkazů
- analýza „osobnosti“ vyslychaného (výpis z RT, životopis, lékařské zprávy,...)
- analýza znalostí, schopností a psychického stavu vyslychajícího
- Určení předmětu a cíle výslechu, místa a času, vytvoření taktických postupů, pořadí otázek

Organizačně-materiální příprava výslechu

- prostředí, technické prostředky, pomůcky
- osoby přítomné u výslechu

Stádia výslechu

1. Úvodní stádium (předvolání, navázní kontaktu, seznámení s procesem, vyslychajícím, ověření totožnosti)
2. Monolog (osoba se sama vyjádří k věci, souvislé líčení) zde se zachytávají rozpory, neúplnost
3. Dialog (otázky, kontrolní otázky, testovací otázky ověřující pravdivost)

Výslech se zapisuje do protokolu, Uzavření a zhodnocení.

Specifikum výslechu dětí

Výslech dětí – místnost, pomůcky

- Standard vybavení speciální výslechové místnosti pro dětského účastníka trestního řízení – musí zajistit pocit bezpečí a pohody, ale nesmí moc rozptylovat pozornost. Slouží jak k výslechu dětí, tak pubescentů.
- 2 kamery, kvalitní mikrofon (kamera zabírá vyslychajícího i vyslychanou osobu), neverbální komunikace, gesta, mimika, ...
- Demonstrační pomůcky (např. Jája a Pája)
- Monitory do technické místnosti, jako výstup z výslechové místnosti
- Zařízení umožňující komunikaci s vyslychajícím ve výslechové místnosti
- Někdy je zde jednocestné zrcadlo pro pozorování dění ve vedlejší místnosti, slouží pro provádění rekognice utajeným svědkem
- Cíl: minimalizovat negativní důsledky sekundární viktimizace, tedy, kdy se prožité trauma ještě více umocňuje právě probíhajícím trestním řízením.

Panenko Jája a Pája

- Autorka je policistka kpt. PhDr. Alena Plšková
- Vyrábí pouze Moravská ústředna Brno

Zásady práce s panenkami Jája a Pája

1. Důkladně znát celý případ, posudky a expertizy.
2. Připravit si i písemně okruhy otázek s ohledem na věk dítěte a seznámit se záměry všechny zúčastněné.
3. Vytvořit podmínky pro nerušený výslech (telefony, odchody a příchody dalších apod.).
4. Záznamovou techniku používat nenápadně.
5. Při navazování kontaktu dbát na věk dítěte a povahu případu včetně slovníku pro děti pochopitelného.
6. Loutky představit, nevnucovat je, nechat je dětem „ohmatat“, pojmenovat, seznámit se.
7. Výslech vést tak, aby byla zajištěna spontánnost výpovědi, vyvarovat se emočně zabarveného reagování na dětskou manipulaci s loutkou či jeho verbální projev.
8. Při únavě dítěte či přechodu do spontánní hry s loutkami, nesouvisející s případem, výslech přerušit a dítě zaměstnat jinak.
9. Po ukončení výslechu nechat dítě s loutkou pohrát, rozloučit se, pochválit je, „odvést“ je do pozitivní reality.
10. Zabezpečit přepis celého výslechu do protokolární formy.“

- Lašek, J., Kriminologický sborník, XL/1996, č.6, s. 203

Chyby

- odchody a příchody dalších osob, rušení výslechu telefonů
- přeskakování z jednoho tématu na druhý, nedání dítěti prostor dostatečně se vyjádřit na původní dotazovanou záležitost
- mnohočetné otázky a otázky na dítě z několika stran (je potřeba, aby mluvila vždy jen jedna osoba proto, aby dítě se mohlo dostatečně soustředit)
- odkazování na to, co již bylo dříve vypovězeno
- jakékoliv nevhodné reagování na dětskou manipulaci s loutkou či na jeho verbální projev
- používání reakcí typu – „opravdu mluvíš pravdu?“, „nevymýšlíš si?“, „rozmysli si to“

Posuzování věrohodnosti

Posuzování věrohodnosti

Je takový svědek věrohodný?

- Studentka psychologie
 - Neužívá návykové látky
 - Bez kognitivního deficitu
 - Osobnost bez známek psychopatologie
 - Zvýšená úzkostnost a svědomitost
- Je její výpověď věrohodná?

Je takový svědek věrohodný?

- Muž, 35 let
 - Dg. Paranoidní schizofrenie
 - Občasný abúzus pervitinu
 - V anamnéze násilná trestná činnost
 - Od 21 let v psychiatrické péči
- Je jeho výpověď věrohodná?

Posuzování věrohodnosti

Je takový svědek věrohodný?

- Studentka psychologie
 - Neužívá návykové látky
 - Bez kognitivního deficitu
 - Osobnost bez známek psychopatologie
 - Zvýšená úzkostnost a svědomitost
- Je její výpověď věrohodná?
 - Může takový svědek lhát?

Je takový svědek věrohodný?

- Muž, 35 let
 - Dg. Paranoidní schizofrenie
 - Občasný abúzus pervitinu
 - V anamnéze násilná trestná činnost
 - Od 21 let v psychiatrické péči
- Je jeho výpověď věrohodná?
 - Může takový svědek mluvit pravdu?

Posuzování věrohodnosti

Obecná

- Co určuje, jestli je vyslychaná osoba obecně věrohodná?

Specifická

- Posuzování konkrétní výpovědi

Posuzování věrohodnosti

Obecná

- intelekt
- kognitivní schopnosti
- závislost
- ...

- ZP: „obecná věrohodnost (ne)odpovídá populační normě“

Specifická

- fyziologické metody?
 - není důkaz
- SVA (Statement Validity Assessment)
 - analýza validity výpovědi
- analýza obsahu
- forma verbálního sdělení

Výpověď smyšlená/ reálně prožitá

Posuzování věrohodnosti

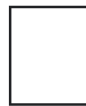
- Zamyslete se nad obecnou věrohodností. Co může snižovat obecnou věrohodnost?
 - u osoby s histrionskými rysy
 - u osoby závislé na alkoholu
 - u osoby s mentální retardací
 - u osoby s hraniční PO?

Proč vlastně posuzovat obecnou věrohodnost?

Posuzování věrohodnosti

- Zamyslete se nad obecnou věrohodností. Co může snižovat obecnou věrohodnost?
 - u osoby s **histrionskými** rysy
 - u osoby závislé na alkoholu
 - u osoby s mentální retardací
 - u osoby s **hraniční** PO?

Proč vlastně posuzovat obecnou věrohodnost? V některých zemích EU se nevyšetřuje

SVA (Statement Validity Assessment)

Analýza validity výpovědi (standardizace u TČ sexuálního zneužívání dítěte)

1. Analýza případu
2. Semi-strukturované interview
3. Kriteriaální analýza obsahu (CBCA)
4. Analýza validity - Validity Check List

1. Analýza případu

- Snaha získat co nejvíc informací o dítěti
- Studium spisu
- Informace o dítěti (jeho sociálním zázemí, prospěchu, chování, ...)
- Seznámení se s dosavadním zjištěním
- Stanovení nejasností – znalec se pak může doptat v dalším kroku

2. Semi-strukturované interview

- Dítě nejprve popisuje událost (je potřeba znát specifika výpovědí dětí, vývojovou psychologii, umět komunikovat s dítětem, protože dítě nedokáže vše dobře verbalizovat ...)
- Následuje semi-strukturované i. – při spontánní výpovědi málo detailů
 - „Řekni mi, co se stalo.“

- Špatně:

M: Co jste dělali s tatínkem?

D: Dítě mlčí

M: Koupal tě tatínek?

D: Jo

M: A umyl ti vlásky?

D: Jo

3. Kriteriaální analýza obsahu (CBCA)

Criteria-Based Content Analysis

- Ideálně z doslovného přepisu nebo z videozáznamu
- tříbodová škála 0-2 (existuje i návrh na 0-4)
 - 0 - kritérium nepřítomno
 - 1 - kritérium přítomno
 - 2 - kritérium silně přítomno
- Hodnotí se, jestli jde o vyprávění spíše z epizodické paměti než z fantazie (pozor, je rozdíl fantazie x lež)
- Má limity, má se používat pouze u specifických případů, jinde není použití empiricky podložené, stále jde o pravděpodobnost

3. Kriteriaální analýza obsahu (CBCA)

Criteria-Based Content Analysis

- Ideálně z doslovného přepisu nebo z videozáznamu
- tříbodová škála 0-2 (existuje i návrh na 0-4)
 - 0 - kritérium nepřítomno
 - 1 - kritérium přítomno
 - 2 - kritérium silně přítomno
- Hodnotí se, jestli jde o vyprávění spíše z epizodické paměti než z fantazie (pozor, je rozdíl fantazie x lež)
- Má limity, má se používat pouze u specifických případů, jinde není použití empiricky podložené, stále jde o pravděpodobnost

Kritéria CBCA

- Obecné charakteristiky
 - Logická struktura
 - Nestrukturovaná produkce
 - Množství detailů
- Specifické obsahy
 - Ukotvení v kontextu
 - Popis interakcí
 - Reprodukce rozhovorů
 - Nečekané komplikace během incidentu
 - Neobvyklé detaily
 - Související externí asociace
 - Popisování vlastních psychických pochodů
 - Vysuzování psychických pochodů pachatele
- Obsahy vázané na motivaci
 - Spontánní opravy
 - Přiznání vlastních paměťových mezer
 - Pochybnosti o správnosti výpovědi
 - Sebeobviňování
 - Omlouvání pachatele
- Deliktové specifické obsahy
 - Deliktově typické detaily

4. Analýza validity - Validity Check List

- Ukazuje, jestli je vhodné použití CBCA (kdy mohlo dojít ke zkreslení návodnými otázkami, úzkostí, jazykovou ,mentální, vývojovou nedostačivostí, ...)
- Psychologické charakteristiky
 - Neodpovídající verbální schopnosti nebo vědomosti
 - Neodpovídající emoce
 - Citlivost na sugesce
- Charakteristiky výpovědi
 - Sugestivní návodné nebo korektivní otázky
 - Celková neadekvátnost výsledku
- Motivace
 - Nejasné motivy k výpovědi
 - Nejasný kontext odhalení nebo ohlášení
 - Tlak na pravdivou výpověď
- Investigativní otázky
 - Inkonzistence s realitou
 - Inkonzistence s jinými výpověďmi
 - Inkonzistence s jinými důkazy

Specifická věrohodnost

- (ne)pravdivost výpovědi – posouzení je na straně soudu, není to otázka pro znalce
- Znalec zjišťuje, jestli osoba s vyšší pravděpodobností líčí událost tak, jako by ji zažila nebo jakoby si ji vymyslela + bere v úvahu vliv sugesce
- Klinické posouzení (pozorování, rozhovor) - rizika
- Forenzní postupy – ověřitelnost, přezkoumatelnost

Lživá nebo nepravdivá výpověď

- Jaké mohou být podle vás důvody
 - lživé výpovědi?
 - nepravdivé výpovědi?

Lživá nebo nepravdivá výpověď

- Omyl (iluze, nepřiměřená generalizace, špatná koncentrace pozornosti)
- Neúmyslná lež (katatymní myšlení, psychopatologie)
- Úmyslná lež
 - Cíl poškodit, např. vymyšlení si alibi
 - Strach z trestu, nálepkování, pomsty
 - Stud
 - Společenský propad
 - Snaha krýt spolupachatele

Lež

- Úmysl lhát
- Nevědomost toho, komu je lháno, o tomto úmyslu
- Tipněte si, v kolika procentech odhadnou lživou výpověď

PROFESIONÁLOVÉ	LAICI
? %	? %

Lež

- Úmysl lhát
- Nevědomost toho, komu je lháno, o tomto úmyslu
- Tipněte si, v kolika procentech odhadnou lživou výpověď (Aldert Vrij)

PROFESIONÁLOVÉ	LAICI
56 %	53,2 %

Křivě vypovídající

- Snaží se vyvolat dojem ideální oběti, morálně bezúhonné osoby
- Shazuje a očerňuje obviněného pro snížení jeho důvěryhodnosti
- Dbá na obsahovou a formální konvenčnost
- Cíleně do své výpovědi vkládá výraznou emocionalitu a popis psychických následků

- chybí projevy či náznaky sebe-diskreditace a sebe-zpochybňování
- chybí výroky vyjadřující pochopení pro pachatele
- chybí nestrukturovanost líčení a spontánní korekce (Čírtková)

U rodičů při sporech péče o dítě?

- Křivé obvinění – lživé, záměrné, úmysl je přivodit trestní stíhání, vztahuje se k TČ
- Nepravdivé, nepodložené obvinění
 - Skutek se stal, nejsou o něm důkazy – nepodložené obvinění
 - Skutek se nestal – nepravdivé obvinění, nejde o vědomou lež, jde o podezření

Sexuální zneužívání dětí (CSA child sexual abuse)

- Definice obtížná (ve výzkumech se liší)
 - horní věková hranice – v různých studiích od 15 do 18 let
 - Je/není stanoven minimální věkový rozdíl mezi obětí a pachatelem (3-5 let, jinde že pachatel je dospělý)
 - úroveň kontaktu, která kvalifikuje incident jako CSA (jen penetrativní formy, dotykové, bezdotykové formy)
- Prevalence: odlišuje se dle metodologie výzkumů (klinická populace, náhodný vzorek, věk respondentů,...)
 - od 8 do 31 % u žen
 - od 3 do 17 % u mužů

Prevalence (liší se podle druhu výzkumů)

- Penetrativní forma 2,9–10,5 % u děvčat a 0,6–5,5 % u chlapců
- Další kontaktní formy 10–39,8 % u děvčat 6–16,2 % u chlapců
- Pozor na zdánlivě méně závažné formy, např. nedotykové. Dopady na oběť mohou být také závažné, zvláště při opakovaných incidentech.
- Třetina se nikdy nesvěří
- OČTŘ oznámeno zhruba 10 % případů
- Křivé oznámení – prevalence se liší. 1-10 %, nejčastěji okolo 4,5 %

Halfarová, S. (2002). Sexuální zneužívání dětí a jeho následky.

Tab.1. Formy CSA

Forma pohlavního zneužívání - kumulativní data	Počet odpovědí*	% z celého souboru (N=1112)	% z těch co uvedli CSA (N=286)
Úmyslné odhalování pohlavního orgánu	133	12,0	46,5
Dotýkání a hlazení pohlavních orgánů dítěte	93	8,4	32,5
Objímá či líbání se sexuálním podtextem	71	6,4	24,8
Nucení k dotýkání a hlazení pohlavních orgánů pachatele	41	3,7	14,3
Pokus o pohlavní styk	41	3,7	14,3
Přinucení k orálnímu styku	16	1,4	5,6
Přinucení k pohlavnímu styku	14	1,3	4,9
Přinucení k análnímu styku	6	0,5	2,1
Přinucení k jiným sexuálním aktivitám	6	0,5	2,1
*respondenti měli možnost vícenásobné volby	421	37,9	147,1

- Dětský certifikát

Falešné obvinění - důsledky

	Závěr, že dítě bylo zneužívané	Dítě bylo obětí	rizika
false negative	NE	ANO	Riziko dalšího zneužívání, zamezení oběti k pomoci, negativní následky v budoucím životě oběti
valid positive	ANO	ANO	
false positive	ANO	NE	stíhání nevinných, stigmatizace, ztráta zaměstnání, narušení soc. vazeb
valid negative	NE	NE	

Teoretický model cest k nepravdivým obviněním z CSA (O'Donohue et al., op. cit., s. 257–273.)

1. Nesprávná interpretace nesexuálních událostí nebo konfabulace
2. Problematický výslech
3. Poruchy chování u dětí, poruchy psychického vývoje
4. Patologie dospělého (rodiče, ZZ)
5. Sugestivní kontakty
6. Dítě lže

1. Nesprávná interpretace nesexuálních událostí nebo konfabulace

- Tvrzení o sexuálním zneužívání mohou děti produkovat, pokud zažily událost mylně pochopenou jako sexuální zneužívání. Záleží na stádiu kognitivního vývoje.
 - noční můra o zneužívání – pocit, že se to stalo doopravdy.
 - umývání od dospělého – často se spolu koupou, dítě uvádí okolnosti týkající se umývání genitálií

2. Problematický výslech, manipulace

Kapciózní otázky (klamavé, úskočné a předstírající nepravdivé skutečnosti), vyslýchající vnáší do rozhovoru formulace otázek informace, které dítě neuvedlo.

Odvolávání se na výpověď jiných osob – other people, („jiné děti se mi už o tom zneužívání svěřily“), tlak na konformitu, aby vypovídalo v souladě s očekáváním

Selektivní posilňování určitých odpovědí dítěte – odměny a tresty (pochvala za to, že bude odpovídat za výslech, sladkost za to, že jmenuje pachatele, zpochybňování, ...)

Nepřímé techniky výslechu – pomůcky při výslechu, např. Jája a Pája v právnickém časopise MUNI považovány za kontroverzní

Sexuální grooming - pomocí psychické manipulace (dárečky, sliby, nátlak,...) vylákat z oběti osobní údaje, vyvolat falešnou důvěru a vylákat ji na osobní schůzku, kde většinou dochází k fyzickému násilí, sexuálnímu zneužití, zneužití oběti pro dětskou prostituci, k výrobě dětské pornografie apod.

3. Poruchy chování u dětí, poruchy psychického vývoje

- Psychiatrické diagnózy u dětí
- Poruchy chování - Co může dítě lhaním získat?
- MR – zvýšená sugestibilita, obtíže při interpretaci reality
- PAS

4. Patologie dospělého (rodiče, ZZ)

- Psychózy – bludy a halucinace sexuálního charakteru
- Poruchy osobnosti
 - Disociální – obelhávání druhých bez pocitu viny, za účelem pomsty
- Syndrom zavrženého rodiče (*? někteří odborníci jsou proti*)
- Do určité míry depresivní nálady (vnitřní přesvědčení, že „nám se vždy dějí hrozné věci“ – falešné vzpomínky u dítěte), malá pravděpodobnost výskytu

5. Sugestivní kontakty

- Rodič nebo ZZ podsunou dítěti zavádějící informace
- Děti podléhají sugesci ve vyšší míře, než dospělí – současně některými odborníky považováno za zastaralý názor
- (téma do diplomek, aktuální studie týkající se paměti a falešných vzpomínek u dětí)

6. Dítě lže

- Děti mohou lhát (i tím, že CSA popírají, což je častější). Motivace:
 - Pomsta
 - Snaha se z něčeho vyvléci, vyvinit se
 - Získání pozornosti
 - Snaha vyhovět někomu, kdo by z křivého obvinění měl vlastní zájem

Lež – uvádí vědomě nepravdivé informace

(rozdíl od paměťových chyb kdy uvádí nepravdu ale věří, že mluví pravdu)

Doznání – co k němu může vést?

Doznání – co k němu může vést?

Vina

Snaha dostat nižší trest

Snaha získat určitý druh popularity

Ochrana další osoby

Emoční nebo fyzické vypětí

Tlak od blízkého okolí nebo spolupachatelů, nepřátel

Zastrašování vyšetřující osobou

Příliš mnoho důkazů

- Literatura pro zájemce

Ondrej Kubík

INVESTIGATÍVNA PSYCHOLÓGIA

Súčasné teoretické a praktické problémy
vyšetrovania z pohľadu kriminálnej
a vyšetrovacej psychológie

2. doplnené a prepracované vydanie

 Wolters Kluwer

Ukážka analýz

TRANSKRIPT VÝPOVEDE SVEDKA – POŠKODENÉHO

Dňa 25. 4. 2010 som okolo 20:00 hodiny išla z bytu (časová informácia – položka RM č. 17). Najpr som išla do kaviarne Lotus, ktorá sa nachádza na Hlavnej ulici v Bratislave. Mala som tam stretnutie s kamarátkami Janou B., Zuzanou K. a Petrou Z., sú to všetko moje spolužiačky zo školy. Tam sme sa zdržali asi tak hodinu, približne do 21:00 hodiny. Potom sme sa všetci presunuli do neďalekého baru Laguna na námestí. **V Lagune sme mali objednaný stôl, a tam som sa stretla aj s ďalšími kamarátmi Alexandrou H., Katarínou D., Lukášom K. a Petrom P. Ja som v ten večer vypila 2 veľké pивá, žiadny tvrdý alkohol som ten večer nepila. V Lagune sme sa veľmi dobre bavili, ale v ten večer som s nikým netancovala, iba som sedela pri stole a občas som išla na záchod (uvádzanie nadbytočných detailov – kritérium CBCA č. 9).** S nikým iným, okrem spomínaných kamarátov, som sa v ten večer nebavila. Okolo 3:00 nadržanom som sa rozhodla, že pôjdem domov a išli so mnou aj kamarátky Zuzana K. a Katarína D., to sú moje spolužiačky zo školy. Vyšli sme z Laguny, išli sme po námestí a pokračovali sme k Starej Radnici, a tam sme sa rozlúčili a rozdelili. Oni dve išli smerom k vlakovej stanici a ja som sama pokračovala smerom do centra. **Ja som sa vtedy bála, a tak som išla rýchlo a stále som sa rozhliadala a otáčala, či za mnou niekto nejde. Nikoho som si vtedy nevšimla, ale mala som zlý pocit (zapamätané pocity – položka RM č. 27).** Kúsok pred naším domom je po ľavej strane ulice park, ja tam preto chodím po pravej strane, lebo je to bezpečnejšie (priestorové umiestnenie objektov – položka RM č. 15). Keď som už išla po našej ulici, bola tam tma, lebo nefungovalo osvetlenie. Keď som prišla k vcho-

Kognitivní interview

- pokud se nám podaří připomenout si informace z jedné mentální reprezentace, podpoříme tím vybavení i dalších částí vzpomínky
- navození podobného kontextu, který existoval ve chvíli kritické události, pomůže svědkovi vybavit si informace, které se během skutečné události odehrály
- Cíl: zvýšení přesnosti výpovědi, tedy maximalizace správných informací se zachováním nízkého množství nesprávných informací a konfabulací

Klasické kognitivní interview

techniky zahrnují :

- instrukci kompletní výpovědi
- mentální rekonstrukci původního kontextu
- změnu perspektivy
- změnu pořadí z hlediska času

Rozšířené kognitivní interview

- Méně se soustředí na mnemotechniky
- návodně vybízí vyslýchajícího k vytvoření vztahu se svědkem
- přizpůsobení výslechové situace psychickým schopnostem svědka
- důležité je vhodné ukončení výslechu

Struktura CI

1. Představení se a navázání vztahu (bezpečné prostředí, představení, normalizování nervozity)
2. Vysvětlení cílů rozhovoru (přiblížení průběhu, vysvětlení účelu výslechu, koncentrace pozornosti, motivovat ke vzpomínání si na detaily, není na svědkovi, aby určil, která informace je podstatná, upozornit, že svědek je ten, kdo informace má – snažit se, aby nevnímal vyšetřovatele jako autoritu)
 - „Víte, proč jste dnes tady?“ „Jste tu, abyste se pokusil poskytnout mi informace, co si pamatujete z ...“ „je to náročné, zkuste se teď soustředit.“

Struktura CI

3. Iniciování volné výpovědi

- Mentální rekonstrukce původního kontextu – používáme např. když nemůžeme najít klíče, vzpomínáme, kde jsme je naposledy viděli. U CI si snaží vybavit vnější faktory, emoce i myšlenky
- Iniciování volné výpovědi Svědek hovoří o všem, na co si vzpomene
- Aktivní naslouchání
- Využívání pauz

4. Doptávání se

- Špatně: Byla ta žena blondýna?
- Dobře: Vzpomenete si na barvu vlasů té ženy?

Struktura CI

5. Rozšířené vyhledávání

- Soustředění se na jiný smyslový orgán
- Změna z hlediska času (od konce)
- Perspektiva (vyprávění očima druhé osoby, která tam byla)
- Specifické informace (memory „jogs“) velmi konkrétní detaily

6. Otázky důležité pro vyšetřování (nižší výpovědní hodnota, doptávání se na detaily, které svědek nezmínil, např. tetování)

7. Souhrn

8. Uzavření

9. Zhodnocení